

Рецепція України в контексті сучасної мови та літератури: Збірник наукових праць. Дніпропетровськ НГУ. 2011. С. 105–111.

12. Шарова Т.М. Теоретичні аспекти дискурсу українських письменників 20-30 - х рр. ХХ ст.: тематичний спектр та рецептивна естетика. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія.* Вип. 10. Маріуполь: МДУ, 2014. С. 124–132.

13. Шовкопляс Ю. Про що пише Іван Маслов? *Прапор.* 1973. № 7. С. 1–3.

14. Юрків С. «Вибране» Івана Маслова. *Літературна Україна.* 1998. 28 травня. С. 2.

15. Ющенко О. В селі Тернівці «Терен» заспівали... *Панорама.* 1999. № 42. С. 1–2.

Георгієва А.С.

магістрантка

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

ХУДОЖНЯ ОРИГІНАЛЬНІСТЬ ЛІТЕРАТУРНОГО ДОРОБКУ

Б. ЛЕПКОГО

Анотація. У науковому дослідженні представлена інформація про історичну творчість Б. Лепкого. Наголошується на тому, що його прозова спадщина є надбанням української культури, оскільки становить важливу цінність для української нації.

Ключові слова: прозовий твір, поетика, художність, історія, література, художній доробок.

Діяльність та творчість Б. Лепкого становлять важливу епоху в національно-культурному творенні українського народу, його духовному збагаченні в цілому. Через низку обставин митець тривалий час жив та працював далеко від рідної України, але це не зашкодило Богданові Сильвестровичу стати одним з найвидатніших діячів національної культури, провідним ідеологом української єдності.

Богдан Лепкий збагатив українську культуру, ставши її духовним натхненником. Митець належить саме до тієї когорти діячів, що були дійсно зацікавленими культурно-національним життям України та її становленням. Творча спадщина Б. Лепкого ще за життя письменника стала українським культурним надбанням, інтегрувавши її у світову культуру.

Життєвий і творчий шлях Богдана Лепкого досліджували такі дослідники як Н. Білик, М. Євшан, М. Ільницький, М. Климишин, М. Рудницький та багато інших.

Оригінальність літературного доробку письменника була прихильно оцінена не тільки читачами, а й тогочасної критикою. Л. Трубацький – редактор газети «Буковина», став першим рецензентом митця, що згодом популяризував твори молодого автора, друкуючи їх у виданні. Протягом 1898 року у часописі було опубліковано низку оповідань, зокрема: «Мати», «Оповідання дядя», «Нездада п'ятка», «Над ставом», «Гусій», «Настя», «Різдвяна свічка». Згодом усі вони увійшли до першої збірки митця «З села», що вийшла у Чернівцях.

Дізнатись про творчість письменника студенти-філологи або звичайні читачі можуть не лише через ознайомлення з критичними матеріалами та прочитанням художніх текстів митця слова. Здебільшого, власні знання історичних подій Україні допоможуть їм значне краще збагнути суть художніх творів Б. Лепкого [5, с. 74]. Особливості тематичного спектру та рецептивної естетики можна почерпнути із прозових та поетичних творів будь-якого письменника означеного періоду [6]. Не виключенням є і творчість Б. Лепкого.

На початку ХХ століття Богдан Лепкий успішно співпрацює з товариством «Просвіта». На замовлення товариства, автор написав чимало науково-популярних нарисів, що згодом були опубліковані товариством: «На послуханє до Відня» (Львів, 1902), «В глухім куті» (Львів, 1903), «Донька і мати, або Не протився науці!» (Львів, 1904), «Про житіє великого поета Тараса Шевченка» (Львів, 1911), «Про Шевченків «Кобзар»» (Львів, 1914).

Одне з найперших і найвагоміших місць у письменницькій спадщині Богдана Сильвестровича займає історична проза, де митець не нехтував як малими формами («Каяла», «Вадим», «Сотниківна», «Крутіж»), так і великим епічним полотном – монументальним історичним романом, присвяченому Іванові Мазепі, що став підсумком формування митця як патріота, громадянина [3, с. 86].

Саме після написання таких творів як «Мотря» (1926), «Не вбивай» (1926), «Батурин» (1927), «Полтава» (1928-1929), «З-під Полтави до Бендер» (1955), Богдан Лепкий став одним з найпопулярнішим та найвидатнішим тогочасних українських письменників ХХ століття, що ознаменував себе як один із провідних ідеологів українства [4, с. 122-123].

Воєнні події 1917-1919 років дуже сильно вплинули на державотворчі задуми Богдана Лепкого, що підштовхнула митця до написання творів історичного минулого української державності. Так митець не зміг оминати

героїчної постаті Івана Мазепи.

Історичний твір Богдана Лепкого постає засобом виховання у загалу національної свідомості, патріотичних почуттів, гордості за героїчне минуле, твір, який буде максимально правдивим та, головне, зможе на достойному рівні показати справжню історію з поміж інших творів схожої проблематики та ідеї. Богдан Лепкий, пише епопею про Івана Мазепу, як узагальнюючи усю історію доби козаччини.

Богдан Лепкий різнобічно відобразив образ гетьмана як людини і державного діяча-патріота, справжнього європейця, який ненавидить прояви варварства. Досить цікаво автор зіставляє інші образи у романі. Український гетьман та шведський король Карл XII протиставлені жорстокому московському царю Петрові I, який лише грає образ просвіченого європейця: «Оба молоді, Карл і Петро. Один геніальний варвар, а другий фантастичний герой». Лепкий дуже майстерно не лише показує характерні особливості героїв, а ніби пензлем змальовує портретні деталі (молодечі очі, лев'яча манера триматися і мозолясті руки царя) [2, с. 100].

Пенталогія «Мазепа» Богдана Лепкого і до сьогодні залишається найбільш ґрунтовним художнім твором про гетьмана України, в якому показано героїчність останнього, що не побоявся розірвати кайдани, що сковували Україну. Кожний том, що входить до пенталогії письменника покликаний передати дух епохи, картину козацько-гетьманського життя, протиставлення двох найсильніших українських угруповань того часу – козацтва та січовиків, з яких декотрі пішли за вказівками та обіцянками царя, а інші будувати власну демократичність та збройні сили [4, с. 123].

Постать Івана Мазепи дуже неоднозначно зображена істориками, Богдан Лепкий збагнув логіку поведінки Івана Мазепи, котрий вів подвійну гру з царем Петром I, і в той самий час знаходився у пошуках розриву зі згубним царським обозом, що все більше утискав український народ, обмежуючи його свободу.

Богдан Лепкий зображує його як державного діяча, котрий відданий своїй ідеї – розбудові сильної суверенної держави, людини, котра своє особисте життя зуміла підпорядкувати вищим інтересам. На протигагу європейському дискурсу вивчення постаті Івана Мазепи, виходячи у зіставленні об'єктивного історичного ключа та власне національного українського погляду, спираючись на історичні документи (універсалів Мазепи, листів Карла XII, Петра I) та інших художніх творів письменник за допомогою свого майстерного авторського хисту передав панораму буття тодішніх соціальних верств України першої половини XVIII ст [2, с. 101].

Заключна частина роману-епопеї – «З-під Полтави до Бендер» містить

розлогий аналіз української дійсності 1706-1709. Автор зображує страшенні картини перебігу братовбивчої для українців Полтавської битви, описує відступ союзників, душевні муки та поривання гетьмана на чужині. Недаремно в одному з варіантів рукопису вона називалася «Великий ісход» [4, с. 124].

Письменник ретельно осмислює поняття самої державності, вільної, політичної та економічно незалежної України. Уособленням гетьману має бути вольова людина, досвідчена, мудра, дипломована, високоморальна особистість, що зможе сформувати та повести за собою сильний народ, здатного до оборони власної держави, ідеї, свободи.

Богдан Лепкий вкладає у поняття могутнього правителя освіченого європейця-гуманіста, захисника не лише території, а її культурної одиниці, її зберігача, популяризатора освіти і науки. Тоді як український гетьман – уособлення освіченого європейця-гуманіста, естета, захисника культури, освіти і науки. Мазепа – представник західноєвропейської формації, розумний володар, що турбується про сучасне та майбутнє України: «Жити не для себе, а для України».

Богдан Лепкий у творі чітко розмежовує поняття царя та гетьмана. Показує визволення України з під володарювання Петра I, що буде побудована Мазепою як нова, незалежна держава. «Мазепа» – визначне явище української історичної белетристики. Це перша талановита епопея про Мазепу відповідно до історичної правди про його боротьби в тяжку історичну добу за незалежність України.

Б. Лепкий дав глибокий аналіз почуттів головного героя у найтяжчі хвилини його життя, коли необхідно було забути, що ти людина, а стати лише вождем, для якого благо України та добро української нації є першочерговими цінностями, заради яких варто віддати і власне життя. Незважаючи на трагічність історичних подій, твір Богдана Лепкого позбавлений песимістичних тонів, тому що залишились послідовники Мазепиної справи, котрі, усвідомлюючи істину «жертвою одиниць росте гуртове діло» готові йти на будь-яку жертву «ради державної ідеї».

Пенталогія Лепкого – це відгук на події України ХХ століття. Хоч сюжет роману трагічний, він має позитивний відголосок, як світлою що все-таки переможе темряву. Богдан Лепкий ніби намагається розбудити національну і самостійницькодержавну свідомість у молодого українського покоління, тим самим продовжуючи справу Мазепи, а саме виховувати національну еліту, що постане передумовою незалежної держави [2, с. 105].

Актуальність порушених проблем патріотизму були гаряче підтримані прогресивною частиною українського суспільства. Тому у той у міжвоєнний

період Богдан Лепкий стає одним з найпопулярніших митців Галичини. Серед тогочасних українських видань друкувалися наступні твори Богдана Лепкого: «Діло», «Літературно-науковий вісник», «Дзвони», «Світ», «Жінка», «Жіноча доля», «Письмо з Просвіти», «Життя і знання», «Дажбог», «Назустріч», «Ілюстровані вісті», «Краківські вісті», «Дзвінок» тощо.

Творчість Богдана Сильвестровича припала на епоху, сповнену складних історичних і непростих випробувань. Але все своє життя письменник творив і працював, будучи невтомним трудівником, натхнений рідною землею, попри те, куди б його не закидала доля. Соборна, незалежна Україна – це провідна ідея творчої спадщини Богдана Лепкого. Переплітаючись з постулатами гуманізму, Богдан Сильвестрович формує нову українську свідомість, сильну, незалежну державу, надаючи їй нового подиху, духовності.

Творча спадщина Богдана Лепкого стала по-справжньому феноменом національного відродження ХХ століття, ставши яскравим прикладом подальшого злету української культури, її національної духовності. Письменницький доробок митця неможливо переоцінити, адже письменник гостро відчував найбільочіші проблеми часу, миттєво на них реагуючи, виховуючи національну свідомість, що мала безпосередній вплив на загал у пропагуванні української ідеї.

Література

1. Білик Н. Богдан Лепкий: Життя і діяльність. Тернопіль: Джура, 2001. 172 с.
2. Гавдида Н. Творчість Богдана Лепкого: літературно-малярський дискурс: дис. ...канд. філол. наук. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Центр українознав. К., 2008. 186 с.
3. Костецька О. До проблеми жанрового розмежування прози Б. Лепкого. *Studia methodologica*. Вип. 12. Тернопіль: ТДПУ, 2002. С. 86–88.
4. Лепкий Б. За люд. Краків, 1914. 33 с.
5. Шарова Т., Шаров С., Бородихіна О. Формування комунікативно-діалогічної компетентності студентів-філологів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2017. Вип. 29. Т.1. С. 74–76.
6. Шарова Т.М. Теоретичні аспекти дискурсу українських письменників 20-30 - х рр. ХХ ст.: тематичний спектр та рецептивна естетика. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*. Вип. 10. Маріуполь: МДУ, 2014. С. 124 – 132.